

СЦЕНАРІЙ ДО ДНЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПИСЕМНОСТІ Й МОВИ “РІДНА МОВА ЧИСТА, ЯК РОСА”

Звучить пісня «Це моя Земля» (муз. Л. Остапенко, сл. О. Ткач).

Вчитель

О слово рідне! Пращура молитво,
Громи Перуна, Велеса поля,
Софія Київська — творіння Ярослава —
Слов'яномовна праведна земля.

Вчитель

В мені, в тобі Бояна віщим співом Воно живе, здолавши тьму віків, Воно
Мстиславича Романа голос і ратний клич Данилових полків.

Вчитель

О слово рідне! України слава!
Богдана мудрість і Тараса заповіт.
І гул століть, і сьогодні гомін
В тобі злились, як духу моноліт.

Вчитель

О слово рідне! Мудре і прадавнє,
Ти виросло з могутньої землі!
Тебе жорстоко розпинали,
А ти возносилося і не корилося — ні!

Вчитель

О слово рідне! Подарунок мами!
І пісня ніжна, і розрада нам!
Я всім на світі поділюся з вами,
Та слова рідного нікому не віддам.

Ведуча. Доброго дня усім гостям нашого свята!

Ведучий. Сьогодні, 9 листопада, — День української писемності й мови.
6 листопада 1997 року було підписано Указ Президента України, у якому
говориться: "На підтримку ініціативи громадських організацій та з
урахуванням важливості ролі української мови в консолідації суспільства
постановляю: "Установити в Україні День української писемності та мови,
який відзначати щорічно 9 листопада в день вшанування пам'яті
Преподобного Нестора Літописця".

Ведуча

Із святом вас, шановні добродії, із святом, шанувальники рідного слова.

Шашко О.

О рідне слово, хто без тебе я?
Німий жебрак, старцюючий бродяга,
Мертвяк, оброслий плиттям саркофага,
Прах, купа жалюгідного рам'я!
Моя ти — пісня, сила і відвага,

Моє вселюдське й мамине ім'я!
Тобою палахтить душа моя,
Втішається тобою серця спрага.

Солодкий М.

Тебе у спадок віддали мені
Мої батьки і предки невідомі,
Що гинули за тебе на вогні.
Так не засни в запиленому томі,
В неткнутій коленкоровій труні —
Дзвени в моїм і правнуковім домі.

Запухляк Р.

Слова я чую барвінкові,
І серце щемно завмира,
Так, ніби сонце у струмкові
Сміється спалахом тепла.
Того освітленого дива,
Яке у рідній мові є —
Душа вогненна і правдива,
Що первоцвітом виграє...

Букалюк Саша

Моя ти пісне калинова,
Моя ти зіронько свята!
Живи, цвіти, українська мово,
Зціляй і душу, і вуста.
Своєю паростю гінкою
Вростай у різнобарв'я мов,
Буди всесильною рукою
В серцях і ніжність, і любов!

Пісня «Українська мова» (тріо вчителів)

Ведуча. Ми переконані, що немає жодного справжнього українця, який би не був зачарований мелодійністю, душевністю нашої мови. І чи можемо ми не згадати на святі Великого Кобзаря Тараса Григоровича Шевченка, який став основоположником української літературної мови, але сам ніколи не забував її родоначальника Івана Петровича Котляревського.

Наперед виходять учні-читці.

Гриненко Саша

Батько мені каже:
- З книжкою дружи,
Рідну мову, синку,
Завжди бережи.
Мову ту, що люди
Рідною зовуть,
Ти ніде й ніколи,
Синку, не забудь.
Рідне слово-пісню

Пісня «Україно краю» (4 клас)

Корені українського слова проросли з найдавніших діалектів праслов'янських племен, рясними пагонами розвинулися в часи Давньоруської держави. Древнє слово квітами-перлами розцвітало у найдавніших пам'ятках культури Київської Русі, у поемічних творах, у красному письменстві різних часів.

Ведучий

Кожна епоха дарує людству нові винаходи і відкриття. Найбільшим винаходом людства було письмо. Писемні знаки дали людям можливість зберегти істинне знання. Адже саме завдяки написаному слову люди збагнули світ і своє місце в ньому.

Мова кожного народу,
Неповторна і — своя.
В ній гримлять громи в негоду,
В житі — трелі солов'я.
На своїй природній мові
І потоки гомонять,
Зелен-клени у діброві
По-кленовому шумлять.
Солов'їну, барвінкову,
Колосисту — на віки —
Українську рідну мову
В дар дали мені батьки.
Берегти її, плекати
Будем всюди й повсякчас,
Бо ж єдина — так, як мати —
Мова в кожного із нас.

«Українка я маленька» вірш і пісня «Вишиванка» (Саша, 4 кл.)

Ведуча. Сучасні слов'янські алфавіти беруть початок з кирилиці — системи писемних знаків, за допомогою яких Кирило — один із двох братів-солунян, посланих до Моравії, — записав деякі релігійні тексти. До прибуття Кирила і Мефодія на Русі вже існувало письмо: у вжитку його було кілька типів, які мали локальний характер.

Ведучий

Існує два різновиди старослов'янських писемних знаків: кирилиця (на честь першовчителя слов'ян) і глаголиця.

Кириличний алфавіт з XI ст. широко застосовується в історичній та світській літературі східних слов'ян. Від давньоруського періоду його успадкували всі три східнослов'янські народи: російський, український і білоруський.

В історії кириличного письма розрізняють три періоди: устав, півустав і скоропис. У середині XVI ст. у східних слов'ян виникає друкарство,

друкований алфавіт створений з деякими змінами, на основі півуставного письма. Перша датована книга під назвою "Апостол" надрукована в Москві в 1564 р., в Україні – у Львові – 1574 р. Іваном Федоровим. У 1708 р. старий друкарський алфавіт зазнав реформ. Петро I ввів нову систему знаків – гражданку. З нього усунені деякі зайві літери. Писемність звільнилася від складної системи знаків наголосу.

Ведуча. А зараз згадаємо історію літописання, яке почалося в Україні дуже давно, трохи не одночасно із запровадженням християнства на наших землях. Перші старі літописи не дійшли до нас в оригіналах, а збереглися в копіях або переробках.

У 1113 році з'явилася славнозвісна праця печерського Нестора «Повість временних літ».

Наперед виходить учень-читець.

8-й учень Гнатюк О.(читає текст про Нестора-літописця). Він прийшов до Києво-Печерської лаври сімнадцятилітнім юнаком і назавжди залишився тут, щоб стати не тільки монахом-чорноризцем, а й батьком української історії. Ще застав тут славетного Феодосія Печерського, йому пощастило на розмови з Великим старцем, і потім він залишив для нащадків образ цього мудрого і чистого чоловіка, який дбав про благо рідної землі й хотів щастя для кожної людини в ній.

Ведуча. Усі історики сходяться на тому, що Нестор був надзвичайно освіченою людиною, добре знав і давньоруські, й іноземні літописи, які читав в оригіналі. Є версія, що своє відоме «Читання про Бориса й Гліба» (так називається один із його творів про князів, проголошених святими Руської церкви) він написав грецькою мовою, оскільки «Читання...» за вперше адресувалося читачам Візантії та інших країн християнського світу, де ця мова широко побутувала.

Ведучий. Нестора часто називають літописцем. Це так, він справді вів літопис, але правильніше його називати письменником та істориком. Не просто першим професійним істориком Русі, а батьком усієї нашої історії. Він дотримувався літописних форм і хронологічної послідовності викладу подій, але прагнення висловитися ширше й докладніше диктувало йому численні вставні оповіді в «Повісті временних літ» (згадаємо, наприклад, історію життя і смерті віщого Олега або розправу княгині Ольги з жителями міста Іскоростеня). Це виходить за рамки загальноприйнятих тоді сухувато-ділових літописних сказань. Так конкретизовано й художньо яскраво до Нестора не писав на Русі ніхто.

Ліля Х. Серед багатьох людей поширена така думка: Нестор — єдиний автор «Повісті временних літ». Вона помилкова. Нестор звів в одне ціле різні літописи, створені його попередниками, творчо опрацював їх, збагатив своїм

літописом, і з-під його невтомного пера вийшла цілісна й тематично завершена книга, яка не тільки дає уявлення про те, звідки пішла Руська земля і хто у ній найперший почав княжити, але й читається як надзвичайно захоплюючий художній твір на теми нашої історії.

У повісті Нестор не приховує своїх симпатій. Ось, наприклад, із яким захопленням зображує він ратні здібності й хоробрість князя Святослава. Ці місця у творі, а вони — у цьому анітрохи не можна сумніватися, належать Несторовому перу.

Наперед виходить учень-читець.

Чубков М.

І виставили греки сто тисяч проти Святослава,

І не дали дані.

І пішов Святослав на греків,

І вийшли вони проти Русі.

І побачили греки Русь,

І дуже злякалась безліч воїнів,

І рече Святослав: «Уже нам діватися нікуди,

І волею, і неволею станемо супроти:

Так не посоромимо землі Руської,

А ляжемо тут кістьми,

Бо мертвий сорому не має.

Коли ж побіжимо, то сором нам.

Тож не маємо втікати, а станем кріпко.

Я ж попереду вас піду.

А коли моя голова поляже, то про свої думайте самі».

І сказали воїни: «Де твоя голова поляже, там і наші положим».

Побуринний С. Нестор був надзвичайно незалежною у своїх поглядах людиною. І це часто викликало нарікання князів. Відомо, що Володимир Мономах був невдоволений деякими місцями його «Повісті...». Він наказав після смерті Нестора переписати й перередагувати окремі місця твору. Відомо, що цей наказ виконав ігумен Києво-Печерської лаври Сильвестр. Потім «Повість...» зазнала нових переробок. І це не могло не позначитися негативно на її тексті — подекуди в ньому зникли стрункість і послідовність викладу подій, точність датування, з'явився безсторонній сухуватий переказ.

Ведуча. Нещодавно в ближніх печерах Київської лаври знайдено прах майже дев'яносто літ тому похованого тут Нестора. Після вивчення черепа історика скульптори виліпили його ймовірний портрет, високе чоло, аскетичне обличчя ченця, довге волосся, задумливий погляд. А ще раніше його живописний портрет зі своєї уяви написав видатний сучасний історик Михайло Брайчевський. Одягнений у чорну одіж Нестор з пером у руках застиг перед чистим аркушем. Його губи міцно стиснуті, а у великих очах світиться думка про минуле й про сучасне...

Ведучий. У цілості збереглася найцінніша пам'ятка давньоруської літератури «Слово о полку Ігоревім». А найперша наша пам'ятка, «Остромирове Євангеліє», написана у Києві 1056—1057 років. На «Пересопинському Євангелії» присягають на вірність Україні наші президенти. А тепер послухаємо, як функціонує українська мова як мова українського народу.

Наперед виходять учні-читці.

Ониськів А. Українська мова функціонує як національна мова українського народу в Україні. Поза її межами наша мова в усній формі поширена в Росії, Молдові, Білорусі, Казахстані. Крім того, українською мовою користуються українці в Польщі, Чехії, Словаччині, Румунії, Сербії, Хорватії, Угорщині, США, Канаді, країнах Латинської Америки, Австралії.

Пшибила Т. Ознаки української мови фіксуються в пам'ятках починаючи з найдавніших джерел, датованих XI ст. Існує два погляди на зародження і розвиток української мови як окремої слов'янської: українська мова виникла після розпаду давньоруської мови, у XIV ст.; безпосереднім джерелом української, як і інших слов'янських мов, виступає праслов'янська мова, розпад якої розпочався в VII ст.

Сучасна українська літературна мова пов'язується з конкретною датою — виданням «Енеїди» Котляревського у 1798 році. Знаменита поема стала першим друкованим твором, написаним живою народною мовою, всупереч тогочасній традиції користування книжною українською мовою у писемній практиці, конкретні сфери якої, зокрема книгодрукування, поступово зводилися нанівець заборонами на українське слово, розпочатими Петром І.

Хруставка С. Ще одна дата — 1840 рік, коли вперше було видано твори Т. Г. Шевченка, — можна вважати доленосною: з того часу українська літературна мова стала на важкий, але плідний шлях розвитку і нормативної стабілізації. На цьому шляху були і перепони, і заборони.

Ну що б здавалося, слова?

Слова та голос.

Більш нічого.

А серце б'ється, ожива,

Як їх почує...

Звучить мелодія пісні «Рече та стогне Дніпр широкий».

До залу входять тринадцять україночок. Вони по черзі виходять наперед, зачитують по одній із дат з історії української мови.

1-ша україночка. 1720 рік — російський цар Петро І заборонив друкувати книги українською мовою.

2 – га україночка. 1769 рік — видано розпорядження Російської церкви про вилучення у населення України українських букварів та українських текстів із церковних книг.

3-тя україночка. 1775 рік — зруйновано Запорозьку Січ і закрито українські школи при полкових козацьких канцеляріях.

4-та україночка. 1862 рік — закрито українські недільні школи, які безкоштовно організували видатні діячі української культури.

5-та україночка. 1863 рік — указ російського міністра Валуєва про заборону видання книжок українською мовою.

6 - та україночка. 1876 рік — указ російського царя Олександра II про заборону друкування нот українських пісень.

7-ма україночка. 1884 рік — закрито всі українські театри.

8-ма україночка. 1908 рік. — уся культурна й освітня діяльність в Україні визнана царським урядом Росії шкідливою, «могущей вызвать последствия, угрожающие спокойствию и безопасности Российской империи».

9-та україночка. 1914 рік — російський цар Микола II забороняє українську пресу — газети і журнали.

10-та україночка. 1923 рік — початок відродження української мови після проголошення XII з'їздом РКП(б) коренизації.

11-та україночка. 1938 рік — сталінський уряд видає постанову про обов'язкове вивчення російської мови, чим підтинає коріння мові українській.

12-та україночка. 1983 рік — видано постанову про так зване посилення вивчення російської мови у школах і поділ класів на дві групи — російські та українські, що призвело до нехтування рідною мовою навіть багатьма українцями.

13-та україночка. 1989 рік — видано постанову, яка закріплювала в Україні російську мову як офіційну загальнодержавну мову, чим українську мову було відсунуто на задній план, що позначається ще й сьогодні.

Пісня «Молитва» (8 клас)

Молитва (Хруставка С.)

Гріховний світ вирує неспроста,
Підступний демон, що керує нами,
Та піднімається нетлінно над віками
Велична постать вічного Христа.

О Господи ! Знайди нас всіх, знайди,
Бо ми блукаєм хащами ще й нині,
Прости гріхи й провини безневинні,
І до спасіння всіх нас поведи.

О Господи ! Зціли нас всіх, зціли,
Всели в серця неопалиму мрію,

Щоб ми, пізнавши віру і надію,
Жорстокий світ добром перемогли.

Моя прекрасна українська мова,
Найкраща пісня в стоголоссі трав.
Кохане слово, наше рідне слово,
Яке колись Шевченко покохав.

Ти все знесла насмішки і зневаги,
Бездушну гру ворожих лжеідей,
Та сповнена любові і відваги
З-за ґрат летіла птахом до людей.

Ти наш вогонь на темнім полі битви,
Невинна кров пролита в боротьбі.
Тебе вкладаєм тихо до молитви
І за спасіння дякуєм тобі.

Пісня «Молитва» Запухляк З.

Ведуча. Сьогодні від нашого покоління в цілому і кожного з нас зокрема, залежить чи звучатиме гордо і могутньо ім'я Україна і Український народ в третьому тисячолітті на вершинах людської цивілізації, чи кане воно у забуття, зазнавши духовної і фізичної смерті.

Ведучий. Прислухаймося у цей день до мови могил. Хай до вух наших дійде голос великих героїв, що одним з'єднаним могутнім хором до нас живих промовляють: “Українці! Будьте гідними! Боріться за своє достойне життя! Здійсніть наш заповіт”. І коли цього голосу слухатимуть мільйони, ми зможемо спокійно глянути у майбутнє. Бо тоді мільйони щоденним трудом, а коли прийде потреба, то жертвою крові свідчатимуть, що Україна живе, бореться, житиме і перемагатиме.

Ведуча. Будьмо ж гідними великої слави героїв України, які твердо вірили, діяли, знали: Українська нація народилася тоді, коли в її обороні впала перша крапля червоної української крові на чорну українську землю. Українська нація, мова існуватиме доти, доки хоча б один українець буде готовий покласти своє життя в її обороні.

На фоні відео про «Майдан. Україна» читає Пшибила Р.

Сторіччями здригався мій народ

Від ярм, від зрад й кривавих заворушень,
І мову як духовний ополот

Втирали в бруд прямисінько у душах.
Шевченко вмер. І Лесі вже нема.
Є незалежність. Є уже свобода.
І все одно ще темно від примар.
І все одно щось гірко труїть воду.

Ведучий: Здавалось все скінчилося, давно минуло і більш ніхто не пройде шляхом тих кривавих дій. Та не так здавалось, як вже сталося. Що робиться з тобою, чому ти плачеш, Україно?

Ліля Х.

Небесна Сотня – то в серцях вогонь.
Він гаряче палав за Україну.
Віднині тихим співом заспокой
Ти, земле рідная, свою дитину.
Небесній Сотні шана й молитви,
За чисті душі, що злетіли в небо.
Їм шлях високий Боже, освяти.
І в мирі, Господи, прийми до себе.

Відеоролик (Нігоян)

Пісня « **» Саша (4клас)**

Івановчик

Живи, Україно, живи для краси,
Для сили, для правди, для волі!..
Шуми, Україно, як рідні ліси,
Як вітер в широкому полі.

До суду тебе не скують ланцюги,
І руки не скрутять ворожі:
Стоять твої вірні сини навкруги
З шаблями в руках на сторожі.

Стоять, присягають тобі на шаблях
І жити, і вмерти з тобою,
І прапори рідні в кривавих боях
Ніколи не вкрити ганьбою!

Наперед виходять учні-читці.

Ансамбль «Первоцвіт» пісня «Музика рідного дому» (8кл)

Солодка Х.

Все в тобі з'єдналося, злилося —
Як і помістилося в одній!

Шепіт зачарований колосся,
Поклик із катами на двобій.
Ти даєш поету дужі крила,
Що підносить правду в вишину,
Вченому ти лагідно відкрила
Мудрості людської глибину.
І тобі рости й не в'януть зроду,
Квітувать в поемах і віршах,
Бо в тобі — великого народу
Ніжна і замріяна душа.

Хом'як Олег

Як хочеться скупатися у тім
Отецькім слові, слові золотім!
І хочеться, і прагнеться без тями
До цього слова припадати устами,
Ридати і радіти водночас,
Його не сплюндрував жорстокий час,
Жорстокий деспот, слідець закону,
Не заточив і не сховав в скарбону,
Не осліпив, не вбив, не залякав,
На гріш розмінний не перекував.
Слова вмирають? Блякнуть?
Ні, не блякнуть.
Іще століття перед ними вклякнуть...

Пісня «щастя , добра і любові» (тріо вчителів)